

NEWSLETTER: Aktuální ESG otázky ve světě podnikání

Úvodní slovo předsedy Komise pro životní prostředí a energetiku ICC ČR

Jan Kupčík, advokát Schönherr Rechtsanwälte GmbH, organizační složka,
ja.kupcik@schoenherr.eu

Vážení členové ICC ČR,

Velmi rád Vás vítám jménem Komise pro životní prostředí a energetiku ICC ČR u prvního vydání newsletteru k ESG tematice. Prostřednictvím tohoto formátu Vám do budoucna chceme přinášet důležité a praktické informace o dění na poli ESG způsobem, který bude pro Vaše podnikání užitečný. Nabízíme Vám tedy expertízu všech členů naší komise, kteří tento newsletter připravují, naservírovanou srozumitelně v článcích, jejichž délka se ideálně hodí k ranní kávě. Pokud se Vám tento první newsletter líbí, anebo byste mu naopak měli co vytknout, napište mi prosím. Jedině s Vaší zpětnou vazbou může tento newsletter sloužit k svému cíli – podpořit Vás a usnadnit Vám Vaše podnikání. Pokud Vás tato tematika zaujala, rádi Vás přivítáme i na našem ESG semináři. Pozvánku naleznete níže.

Budeme se těšit na viděnou na semináři nebo u dalšího newsletteru!

POZVÁNKA NA SEMINÁŘ

Aktuální ESG otázky ve světě podnikání

Datum konání: 1. 10. 2024, 13:00 – 15:00

Místo konání: Štěpánská 42 (budova KB), konferenční centrum 1. patro

Exkluzivně pro členy a příznivce ICC ČR. Vstup zdarma po registraci.

Seminář zaměřený na několik témat z oblasti ESG, která skutečně mohou ovlivnit Vaše podnikání. Budeme diskutovat o tom, jak komunikovat udržitelné aspekty svého podnikání, energetická společenství, uhlíkové clo, zelené dluhopisy nebo klimatické žaloby.

Kontakt

Kontaktní jméno pořadatele: **Renata Filipková**

Telefon na pořadatele: **727 913 390**

E-mail na pořadatele: **filipkova@icc-cr.cz**

Obsah:

Sdílení elektřiny a energetická společenství podle novely energetického zákona – Lex OZE II	4
CBAM: Nástroj pro ochranu konkurenceschopnosti evropského průmyslu na cestě k net-zero	5
Nové standardy „evropských zelených dluhopisů“	7
Klimatické žaloby	10
Vzorový ESG dotazník na pomoc firmám	12

Green Claims a Greenwashing: Transparentnější komunikace o udržitelnosti

Mgr. Monika Voldánová, advokátka Schönherr Rechtsanwälte GmbH, organizační složka, m.voldanova@schoenherr.eu

Stále více spotřebitelů klade důraz na ekologii a má zájem kupovat si výrobky, které jsou udržitelné. Na druhé straně se ukazuje, že mnohé společnosti tohoto trendu zneužívají a bezostyšně „lakuji“ své produkty nazeleno, v lepším případě se greenwashingu dopouštějí nevědomky. Zároveň je s ohledem na množství různých zelených tvrzení a ekolabelů (jenom v EU jsou jich stovky) složité se v nich zorientovat a z průzkumů vyplývá, že nejsou pro spotřebitele srozumitelné a důvěryhodné. Zlepšit tuto situaci si kladou za cíl dvě směrnice EU, jejichž obsah přibližuje tento článek.

Směrnice o posílení postavení spotřebitelů v rámci zelené transformace

První ze zmíněných evropských směrnic je [směrnice \(EU\) 2024/825](#), kterou se mění směrnice 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o posílení postavení spotřebitelů v rámci zelené transformace prostřednictvím lepší ochrany před nekalými praktikami a prostřednictvím poskytování lepších informací (dále jen „směrnice o posílení postavení spotřebitelů“). Tato byla schválena na začátku tohoto roku a vstoupila v platnost 26. 3. 2024.

Z hlavních bodů směrnice o posílení postavení spotřebitelů ve vztahu k zeleným tvrzením a greenwashingu lze zmínit:

- Zavedení definic, mezi jinými definice environmentálního tvrzení, které je definováno široce jako jakékoli sdělení nebo znázornění v jakékoli formě (například textové, obrazové, symbolické apod.), které uvádí nebo naznačuje, že (i) produkt, značka nebo obchodník mají pozitivní nebo nulový dopad na životní prostředí; (ii) na životní prostředí působí méně škodlivě než soutěžitelé; nebo (iii) v průběhu času svůj dopad zlepšili.
- Rozšíření seznamu obchodních praktik, které se za všech okolností považují za nekalé. Za takové praktiky bude nově považováno například (i) uvádění jakýchkoliv obecných environmentálních tvrzení, tj. tvrzení bez jasné specifikace (například „šetrné k životnímu prostředí“, „biologicky odbouratelné“ apod.), které bude možné uvádět pouze za podmínky, že obchodník bude schopen prokázat uznaný vynikající environmentální profil (například dle EN ISO 14024 (typ I)); (ii) uvádění environmentálního tvrzení o celém produktu nebo podniku, pokud se ve skutečnosti týká pouze určitého aspektu nebo činnosti (například tvrzení, že produkt je vyrobený z recyklovaného materiálu, pokud je z recyklovaného materiálu ve skutečnosti vyrobený pouze obal); (iii) uvádění tvrzení, že produkt má neutrální, snížený nebo pozitivní dopad na životní prostředí, pokud jde o emise skleníkových plynů, které je založené na kompenzaci emisí skleníkových plynů (tvrzení jako „CO2 neutrální“ nebo „nulová uhlíková stopa“ bude moci být použito pouze pokud bude vliv výrobku z hlediska celého jeho životního cyklu skutečně neutrální a ne pokud budou jeho emise skleníkových plynů kompenzovány například vysazováním stromů); a (iv) prezentace právních požadavků jako charakteristických rysů nabídky obchodníka (například, že produkt neobsahuje určité látky, pokud jsou tyto látky pro všechny obdobné produkty zakázány).

Směrnice o posílení postavení spotřebitelů musí být do národních právních řádů implementována nejpozději do 27. 3. 2027 s účinností implementačních předpisů nejpozději do 27. 9. 2026.

Návrh směrnice o zelených tvrzeních

Druhá směrnice - [směrnice o zelených tvrzeních](#) byla Komisí představena 22.03.2023 a její přijetí se očekává až po volbách do Evropského parlamentu. Po přijetí na evropské úrovni bude směrnice muset být implementována do národních právních řádů a až následně úprava vstoupí v účinnost.

Návrh směrnice o zelených tvrzeních přináší adresnou úpravu tzv. výslovných environmentálních tvrzení, které jsou podmnožinou výše definovaných environmentálních tvrzení a rozumí se jimi environmentální tvrzení v textové podobě nebo obsažené v označení udržitelnosti.

Z hlavních bodů návrhu směrnice o zelených tvrzeních lze zmínit:

- Povinnost obchodníků provádět hodnocení ke zdůvodnění tvrzení. Hodnocení zahrnuje deset kritérií, včetně povinnosti opírat se o vědecké důkazy a nejnovější technické poznatky, prokázání významu dopadů z hlediska celého životního cyklu výrobku, zohlednění všech významných aspektů a dopadů (nezaměřit se například pouze na uhlíkovou stopu) a srovnání s průmyslovým standardem.
- Spolu s tvrzením budou muset být poskytnuty i průvodní informace a zdůvodnění, a to fyzicky spolu s tvrzením anebo prostřednictvím webového odkazu nebo QR kódu. Informace, které se týkají tvrzení, tudíž nebudou k dispozici pouze jejich držitelům (jak je tomu dnes), ale budou muset být snadno dostupné pro všechny, kteří budou mít zájem si je ověřit.
- Stanovují se požadavky pro environmentální systémy certifikace, které udělují označení udržitelnosti, tj. značky důvěry a kvality ve vztahu k environmentálním a sociálním znakům výrobku nebo podniku. Ty budou muset být transparentní, srozumitelné a budou je muset vypracovat odborné osoby. Certifikační autorita bude muset zavést procesy na řešení porušení podmínek značky a bude oprávněna ji odebrat nebo pozastavit v případě závažných nedostatků. Stávající označení udržitelnosti, které budou splňovat podmínky směrnice o zelených tvrzeních, budou moci fungovat i nadále. Po datu transpozice již nicméně nebude možné zřídit nové národní nebo regionální environmentální značky, ale budou muset být zřízeny na v rámci celé EU.
- Navrhují se sankce, které by měly být efektivní, přiměřené a odrazující. Horní limit pokut by měl činit nejméně 4 % ročního obrátu obchodníka v členské zemi nebo v členských zemích, které jsou jednáním dotčeny.

Jelikož se jedná o zásadní změny a velká část stávajících zelených tvrzení ve světle nové legislativy neobstojí, doporučujeme začít svoje procesy přizpůsobovat co nejdříve.

Sdílení elektřiny a energetická společenství podle novely energetického zákona – Lex OZE II

Mgr. Vojtěch Faltus, partner Aegis Law, advokátní kancelář, s.r.o., vojtech.faltus@aegislaw.cz

Mgr. Tereza Žůrková, koncipientka Aegis Law, advokátní kancelář, s.r.o., tereza.zurkova@aegislaw.cz

Novela energetického zákona zavádí od roku 2024 různé možnosti sdílení elektřiny. Nejjednodušší variantou je sdílení elektřiny v případě, že se jedná o výrobu elektřiny s instalovaným výkonem do 50 kW. V takovém případě je zákazník oprávněn sdílet elektřinu mezi svými jinými odběrnými místy i odběrnými místy jiných zákazníků (například rodinný dům s FVE pošle elektřinu sousednímu domu bez FVE). Jiný zákazník přijímající takto sdílenou elektřinu však bude muset i nadále platit poplatky za distribuci elektřiny. Další možností je sdílení elektřiny v případě, kdy zákazníci mají předávací místa připojená k distribuční soustavě prostřednictvím jedné společné hlavní domovní pojistkové skříně nebo hlavní domovní kabelové skříně. V takovém případě by neměl být hrazen poplatek za distribuci. Sdílet vyrobenou elektřinu (např. podnikatel mezi svými provozovny) bude možné i v případě instalace výroby přesahující instalovaný výkon 50 kW, bude však již třeba licence na výrobu elektřiny. Zákon předpokládá založení energetického společenství, které umožňuje sdílení energie mezi fyzickými i právními osobami, obcemi a neziskovými organizacemi. Rozlišují se dva typy společenství, a to energetické společenství a společenství pro obnovitelné zdroje, jehož vyrobená a sdílená elektřina může pocházet pouze z obnovitelných zdrojů.

Podmínkou sdílení elektřiny v rámci společenství je založení korporace, družstva či spolku, následná registrace u Energetického regulačního úřadu a uhrazení poplatku ve výši 2.000 Kč.

V rámci společenství vznikají skupiny sdílení. Každou skupinu může tvořit až 1.000 členů (odběrných míst), které je nutno zaregistrovat u Elektroenergetického datového centra. V současnosti je sdílení možné pouze na území 3 sousedících obcí s rozšířenou působností, od 1.7.2026 však bude možné po celé ČR.

Ačkoliv hlavním účelem společenství nesmí být vytváření zisku, katalog možných činností je poměrně široký – výroba, sdílení a dodávka elektřiny nebo výkon jiných činností nebo poskytování jiných služeb souvisejících se zajišťováním energetických potřeb jejích členů.

Energetické společenství tak ve výsledku umožňuje zvýšení efektivity využití energie za snížení nákladů a zároveň poskytuje možnost energetické soběstačnosti.

Novela zákona o obalech – Rozšíření zálohování nápojových obalů

Vládní návrh novely zákona o obalech s částečně odloženou účinností od 1.1.2026 rozšiřuje zálohový systém na další jednorázové nápojové obaly, především na PET lahve a plechovky. Naopak neplánuje se zálohování obalů od mléka a jiných mléčných nápojů. Novela si klade za cíl snížit množství odpadu a podpořit cirkulární ekonomiku. Povinnost zálohovat vybrané nápojové lahve se zavádí třem kategoriím subjektů – výrobcům obalů, prodejcům a tzv. operátorovi zálohového systému.

Způsob zpětného odběru zálohových obalů má fungovat obdobně jako u skleněných lahví – po registraci obalu u operátora výrobcem a zaplacení zálohy za obal (nejprve výrobcem, pak prodejcem a nakonec zákazníkem) nastává samotný zpětný odběr, který budou povinni vykonávat prodejci v prodejnách nad 50 m² prodejní plochy, a to v místě výkonu své ekonomické činnosti nebo do 100 m od tohoto místa po celou provozní dobu, bez omezení množství a bez vázání tohoto zpětného odběru na nákup zboží. Operátor se následně postará o další využití nebo recyklaci vrácených obalů. Zákon však umožňuje odmítnout převzetí obalu v případě, že množství odpadu je již nepřiměřené velikosti skladovacích prostor konkrétní prodejny. Obzvláště u menších prodejců a prodejen je tak možné, že se setkáme s tím, že prodejny budou tyto obaly (oprávněně) odmítat převzít.

V novele jsou rovněž stanoveny postupné závazné cíle pro zpětný odběr a recyklaci odpadu z nápojových kartonů. Novela pak dále rozšiřuje definici obalů také na reklamní letáky, což má za následek shodnou povinnost – zejména postarat se o zpětný odběr a recyklaci – i pro distributory uvádějící tištěné reklamní letáky na trh nebo do oběhu.

CBAM: Nástroj pro ochranu konkurenceschopnosti evropského průmyslu na cestě k net-zero

JUDr. Vilém Podešva, LL.M., partner ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o., podesva@rowan.legal

Mgr. Anna Cervanová, LL.M., advokátka ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o., cervanova@rowan.legal

Zelená politika EU je často kritizována z důvodu snížení konkurenceschopnosti evropských výrobců svázaných přísnými klimatickými pravidly oproti výrobcům ze třetích zemí, kde taková pravidla neplatí. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM), někdy označovaný jako „uhlíkové clo“, by měl zajistit rovné podmínky pro průmyslovou výrobu náročnou na emise uhlíku. Zároveň jde o součást procesu postupného ukončování přidělování bezplatných emisních povolenek.

Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích zavedlo evropské [nařízení 2023/956](#) s cílem snížit emise CO₂ a dalších skleníkových plynů, stanovit spravedlivou cenu uhlíku vyprodukovaného při výrobě zboží dováženého do EU a podpořit čistší průmyslovou výrobu ve třetích zemích. Jedná se o zásadní součást legislativního balíčku „Fit for 55“, který obsahuje návrhy právních předpisů EU s cílem zajistit, aby klíčové politiky EU byly v souladu s cíli EU v oblasti klimatu – zejména se závazkem snížit produkci čistých emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % oproti roku 1990.

Mechanismus CBAM má zamezit přesunu výroby nebo dovozu z EU do zemí s méně přísnými klimatickými předpisy. Cílem nařízení je, aby dovezené zboží náročné na emise uhlíku bylo vystaveno stejné ceně uhlíku jako domácí výroba. Mechanismus CBAM je úzce provázaný se systémem EU pro obchodování s emisemi (ETS).

Mechanismus CBAM byl přijat na jaře 2023 a je implementován ve dvou fázích:

- od 1. října 2023 do 31. prosince 2025 je ustanoveno **přechodné období**, kdy bude mechanismus CBAM fungovat pouze v režimu podávání zpráv a nebude spojen s platební povinností
- K 1. lednu 2026 vstoupí v platnost **celé nařízení** a postupně se bude zavádět zpoplatnění emisí paralelně s rušením bezplatného přidělování EU ETS povolenek

V první fázi se nařízení aplikuje na šest odvětví s vysokými emisemi uhlíku a vysokým rizikem obcházení evropské regulace přes dovoz ze třetích zemí. V současné době se tak nařízení týká dovozců **železa a oceli, hliníku, cementu, elektrické energie, vodíku a hnojiv**. Zahrnuti jsou rovněž některé prekurzory, navazující výrobky a nepřímé emise. Sektory podléhající CBAM se budou postupně rozšiřovat.

Aktuálně se nacházíme v přechodném období, během kterého by se dovozci, výrobci i orgány dozoru měli naučit s mechanismem pracovat. Za tímto účelem vydala Komise [pokyny pro dovozce](#) a [pokyny pro provozovatele zařízení mimo EU](#) a rovněž organizuje [webináře](#) pro jednotlivé sektory dotčené CBAM. Cílem přechodného období je shromáždit podklady a informace o emisích, podle kterých bude zpřesněna metodika výpočtu obsažených emisí a určení ceny uhlíku.

Během přechodného období mají dovozci v uvedených šesti sektorech povinnost podávat čtvrtletní zprávy o obsahu emisí (přímých i nepřímých) v rámci uskutečněného dovozu do EU, a to vždy k poslednímu dni měsíce následujícího po skončení kalendářního čtvrtletí, za který se zpráva podává (první čtvrtletní zprávu za období Q4 2023 tak bylo nutné podat do 31. ledna 2024). Registraci subjektů do přechodného rejstříku (CBAM Trader Portal) provádí v České republice [Celní správa](#). Vykazování během přechodného období upravuje [prováděcí nařízení](#). Nová metodologie vykazování bude povinná od 1. ledna 2025.

V **konečném režimu CBAM**, tedy od 1. ledna 2026, budou dovozci povinni k **registraci** u relevantních vnitrostátních orgánů (v České republice tedy u Celní správy) a **nákupu CBAM certifikátů**, jejichž cena

se bude odvíjet od týdenní průměrné aukční ceny povolenek EU ETS vyjádřené v €/t emitovaného CO₂. Zboží, na které se vztahuje nařízení, budou moci dovážet pouze oprávnění deklaranti CBAM (dovozci nebo nepřímí celní zástupci).

Dovozci z EU budou každoročně (vždy do 31. května) deklarovat emise obsažené v dovezených výrobcích a odevzdávat odpovídající počet certifikátů. Pokud budou dovozci schopni prokázat, že cena za uhlík již byla zaplacená během výroby dováženého zboží, lze odpovídající částku odečíst.

Vykazování údajů o emisích od dodavatelů ze zemí mimo EU v rámci CBAM by mělo být integrováno s ESG reportingem dovozců. Integrace CBAM s ESG zajišťuje transparentnost, zmírnění rizik a soulad s environmentálními cíli.

Nové standardy „evropských zelených dluhopisů“

JUDr. Kristýna Tupá, LL.M, Ph.D., advokátka Schönherr Rechtsanwälte GmbH, organizační složka, kr.tupa@schoenherr.eu

Na konci roku 2023 došlo k přijetí nařízení o [evropských zelených dluhopisech](#) (*European Green Bond Regulation*), („**EuGB Nařízení**“), které zavádí standardy aplikovatelné na emitenty tzv. evropských zelených dluhopisů. EuGB Nařízení bude účinné od 21. prosince 2024. Cílem je zejména snaha sjednotit dosud netransparentní a roztržštěný trh se zelenými dluhopisy. Rozdílné standardy a postupy na jednotlivých trzích nyní umožňují emitentům posuzovat kritéria udržitelnosti rozdílně a dochází tak k zintenzivnění rizik klamavé ekologické reklamy (tzv. *greenwashing*).

Evropský zelený dluhopis

Označení „evropský zelený dluhopis“ („**EuGB**“) bude možné využívat pouze ve vztahu k dluhopisům, jejichž emitenti naplní požadavky kladené na alokaci výnosů, transparentnost a zveřejňování informací uložené EuGB Nařízením.

EuGB bude možné vydat ve vztahu k těm dluhopisům, u nichž emitent uveřejnil prospekt podle [nařízení o prospektu](#) („**Nařízení o prospektu**“).

Alokace výnosů

EuGB Nařízení vyžaduje, aby byly výnosy z EuGB v plné výši alokovány do environmentálně udržitelných hospodářských činností, které jsou v souladu s evropským [nařízením o taxonomii](#) („**Nařízení o taxonomii**“). Těmito činnostmi jsou hospodářské činnosti, které dle Nařízení o taxonomii:

- významně přispívají k jednomu nebo více environmentálním cílům;
- významně nepoškozují žádný z environmentálních cílů;
- jsou vykonávány v souladu s minimálními zárukami (viz čl. 18); a
- splňují technická screeningová kritéria stanovená Evropskou komisí.

Výjimkou je možnost alokovat maximálně 15 % výnosů z EuGB na hospodářské činnosti, které splňují taxonomické požadavky uvedené výše s výjimkou screeningových kritérií, pokud: (i) kritéria zatím nebyla pro tuto činnost stanovena nebo (ii) jde o činnost prováděnou v kontextu mezinárodní podpory.

Transparentnost a zveřejňování informací

Nad rámec informací, které jsou již nyní emitenti povinni uveřejňovat (například informace publikované podle Nařízení o prospektu) bude podle EuGB Nařízení povinné vyhotovit následující dokumenty:

Před emisí:	Po emisí:
přehled údajů o EuGB	zprávy o alokaci výnosů z EuGB
plán kapitálových výdajů (je-li vyhotovován)	zprávy o dopadu EuGB na životní prostředí

EuGB Nařízení vyžaduje, aby byly zprávy emitentů posouzeny externími posuzovateli, kteří budou zaregistrováni u Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA).

Emitenti, kteří nebudou vydávat dluhopisy pod označením EuGB, ale preferují je nabízet jako „environmentálně udržitelné“ nebo „vázané na udržitelnost“ mohou využívat šablony pro pravidelné zveřejňování informací o udržitelnosti.

Druhy „zelených“ dluhopisů

Jak již bylo zmíněno, standardy pro evropské zelené dluhopisy zavedené EuGB Nařízením musí emitenti dodržovat pouze v případě, kdy se rozhodnou pro vydání dluhopisů s označením EuGB. V praxi tedy budou existovat evropské zelené dluhopisy, jejichž emitenti splňují veškeré požadavky vyplývající z EuGB Nařízení a ostatní zelené dluhopisy, při jejichž vydávání se tržní praxe řídí dobrovolnými zelenými principy, které vydala Mezinárodní asociace kapitálových trhů. Hlavní rozdíly těchto dluhopisů nalezneme v níže uvedeném přehledu:

Standard	EuGB	ICMA
Alokace výnosů	Nejméně 85 % výnosů musí být alokováno do environmentálně udržitelných hospodářských činností a veškeré výnosy musí být alokovány do činností, které přispívají k environmentálním cílům stanoveným Nařízením o taxonomii a významně nepoškozují žádný z environmentálních cílů.	Výnosy by měly sloužit k financování projektů s pozitivním environmentálním dopadem (např. projekty zaměřené na obnovitelné zdroje energie apod.). Emitentům je doporučeno, aby se při alokaci výnosů řídili mimo jiné Nařízením o taxonomii.
Předemisní informační povinnosti	Emitent vyplní informace do přehledu údajů o EuGB, který je přílohou EuGB Nařízení a který obsahuje mimo jiné popis environmentální strategie a jeho odůvodnění, informace o alokaci peněžních prostředků získaných vydáním dluhopisu, dopad peněžních prostředků získaných vydáním dluhopisu na životní prostředí, informace o předkládání zpráv či plán kapitálových výdajů.	Emitent je investory povinen informovat o cílech udržitelných projektů, o způsobu, jakým emitent určuje, zda projekt splňuje kritérium udržitelnosti či nikoli a o mechanismech, které emitent zavedl za účelem identifikace a řízení sociálních a environmentálních rizik.
Postemisní informační povinnosti	Emitent vydává každých 12 měsíců tzv. výroční zprávu o alokaci peněžních prostředků získaných vydáním EuGB, jejíž vzor je přílohou č. 2 EuGB Nařízení a která obsahuje obdobné informace jako přehled údajů o EuGB zmiňovaný výše. Emitent dále minimálně jednou během doby platnosti daného dluhopisu a po úplné alokaci peněžních prostředků získaných vydáním tohoto dluhopisu vydá tzv. zprávu o dopadech EuGB na životní prostředí, která obsahuje informace uvedené v příloze č. 3 EuGB Nařízení.	Emitent každoročně uveřejní zprávu, která obsahuje informace o alokaci výnosů, popis jednotlivých udržitelných projektů a předpokládaný dopad těchto projektů.
Zhodnocení externích posuzovatelů	Dokumentace vyhotovená podle EuGB Nařízení podléhá revizi externích posuzovatelů.	Externí posouzení je doporučeno, avšak není povinně vyžadováno.

Výzvy pro emitenty EuGB

Zájem o využívání institutu EuGB může být minimálně zpočátku limitován zejména rozsahem dokumentace, kterou budou emitenti povinni vyhotovovat a dodatečnými náklady spojenými s povinností externího posouzení některých informací.

Dá se předpokládat, že v krátkodobém časovém horizontu budou emitenti spíše preferovat vydávání dluhopisů nabízených jako environmentálně udržitelné (tj. dluhopisy, jejichž výnos bude alokován na činnosti přispívající environmentálním cílům) nebo dluhopisy vázané na udržitelnost (tj. dluhopis navázaný na předem stanovené cíle environmentální udržitelnosti). Jak vyplývá z výše uvedeného přehledu, jejich primární výhodou je, že se na ně nevztahuje povinnost minimální výše výnosů, které musí být alokovány na environmentálně udržitelné hospodářské činnosti. Jejich emitenti taktéž nemají povinnost zveřejňovat výše uvedené předemisní a poemisní informace a nemusí dokládat posouzení externích poradců.

Klimatické žaloby

Mgr. Jan Dobrý, BA (Hons), Counsel Clifford Chance Prague LLP, organizační složka, jan.dobry@cliffordchance.com
Radek Sikora, paralegal Clifford Chance Prague LLP, organizační složka, radek.sikora@cliffordchance.com

V souvislosti se stále intenzivnějším vnímáním potřeby ochrany klimatu můžeme zaznamenat postupné přelévání této problematiky do právní sféry, včetně oblasti sporů.

Příkladem z České republiky je klimatická žaloba podaná v roce 2021 neziskovou organizací sdružující skupinu fyzických osob a obec proti vybraným ministerstvům, jakož i přímo vládě České republiky. Žalobci se v rámci ní domáhají ochrany před nečinností žalovaných, a to jednak ve formě nezavedení dostatečných opatření směřujících ke snížování emisí skleníkových plynů a zabránění změny klimatu (mitigační opatření), jednak ve formě nedostatečných opatření k přizpůsobení se změně klimatu (adaptační opatření). Tím mělo být přímo zasaženo do ústavně garantovaného práva všech žalobců na příznivé životní prostředí, práva na život, na respektování soukromého a rodinného života, vlastnického práva či práva na samosprávu.

Prvoinstanční Městský soud v Praze konstatoval, že žalovaná ministerstva skutečně porušila svým nezákonným zásahem právo žalobců na příznivé životní prostředí, avšak jen v rozsahu mitigačních opatření. Ta podle Městského soudu v Praze nepřímo vyplývají z Pařížské dohody, jež kromě závazných povinností stanoví také některé obecné cíle, mezi něž se řadí i cíl v podobě snížení skleníkových plynů. Jednotlivé smluvní strany Pařížské dohody mají povinnost oznámit svůj vlastní příspěvek ke snížování emisí, přičemž až takovéto prohlášení stanoví smluvní straně mezinárodněprávní povinnost dodržovat právě jí určený příspěvek. Takový příspěvek si stanovila i Evropská unie, když vytyčila celounijní cíl snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % ve srovnání s rokem 1990. Městský soud dovodil, že tento společný unijní cíl je třeba vztáhnout individuálně i na Českou republiku a požadovat plnění stejného cíle i po ní. Adaptační opatření prováděná žalovanými naopak shledal jako dostatečná a v souladu s právními předpisy.

Toto rozhodnutí bylo podrobeno přezkumu ze strany Nejvyššího správního soudu, jenž se v únoru 2023 přiklonil k názoru, že je na unijním právu, aby cíl kolektivně stanovený Pařížskou dohodou distribuovalo mezi členské státy s přihlédnutím k jejich vlastním specifikům a politické dohodě. Podle Nejvyššího správního soudu jsou lidskoprávní závazky pro stanovení konkrétních povinností příliš obecné a vzhledem k neexistenci dostatečně konkrétního zákonného rámce nemohl být postup ministerstev nezákonný. V tomto duchu se následně nese ve věci zatím poslední rozhodnutí městského soudu z října 2023. Řízení o české klimatické žalobě ale zatím není u konce a mezinárodní rozhodovací praxe soudů vypořádávající se s podobnými argumenty žalovaných naznačuje, že nelze vyloučit ani nový obrat.

V listopadu 2023 vydal bruselský odvolací soud (v obdobně postavené žalobě občanů proti belgické vládě a některým územním celkům) rozhodnutí, kterým nejen potvrdil, že někteří žalovaní nepřijali v rozporu s belgickým právem dostatečná opatření zabráňující škodlivým účinkům změny klimatu, ale i nařídil, aby do roku 2030 snížili emise skleníkových plynů o 55 % ve srovnání s úrovní v roce 1990. Podobně jako český Nejvyšší správní soud se bruselský odvolací soud zabýval otázkou, zda takové rozhodnutí není v rozporu s principem dělby moci. Na rozdíl od českého soudu ale dospěl k závěru, že stanovení takového cíle do soudní pravomoci na základě Evropské úmluvy o lidských právech spadá.

Zásadním pak je rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ("ESLP") z dubna 2024 ve prospěch spolku KlimaSeniorinnen a dalších v soudním řízení vedeném proti Švýcarsku. I v této věci žalobci tvrdili, že švýcarské orgány neprovádí dostatečná mitigační opatření a tím dochází k ohrožení jejich zdraví a života, k narušení životních podmínek, rodinného a soukromého života, a tedy i k porušování jejich základních lidských práv. Na rozdíl od švýcarských národních soudů ESLP žalobě přisvědčil a uvedl, že právo na respektování soukromého a rodinného života obsažené v článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech obsahuje i pozitivní závazek státu chránit jednotlivce před působením klimatické změny. Podobně jako v případech rozhodnutí českých soudů ESLP také výslovně uvedl, že člověkem způsobená změna klimatu je nespornou skutečností.

Je zřejmé, že toto rozhodnutí bude pro klimatické žaloby směřující proti státům a jejich orgánům velmi výraznou oporou.

Klimatické žaloby ale nemusí směřovat jen proti státům. V případě sporu vedeného neziskovou organizací vůči společnosti Shell v Nizozemsku tamní prvoinstanční soud shledal (a to i ve světle mezinárodních závazků), že společnost nedostála soukromoprávnímu požadavku náležité péče v podobě snížení emisí, a nařídil jí tyto emise do roku 2030 snížit o pevně danou procentuální hranici. Jde o zcela první případ, kdy soud nařídil snížení emisí obchodní korporaci, a nejedna společnost teď jistě s napětím sleduje, jak se s věcí vypořádá odvolací soud, u něhož v první polovině dubna 2024 proběhla ústní jednání. Stojí přitom za zmínku, že podání této žaloby předcházelo úspěšný spor proti nizozemské vládě, završený rozhodnutím nizozemského nejvyššího soudu v prosinci 2019, známý jako případ Urgenda, který je podobný české klimatické žalobě a z něž do určité míry vychází i původní rozhodnutí Městského soudu v Praze.

Klimatické žaloby nejsou již ani výhradní doménou neziskových organizací na straně žalobců. V listopadu 2021 prvoinstanční italský soud předběžným opatřením přikázal, aby žalovaná obchodní korporace Miko S.r.l. odstranila z veřejného prostoru všechny vágní, obecné a neověřitelné "zelené" výroky, a to na základě žádosti o vydání předběžného opatření podané konkurenční společností, Alcantara S.p.A. Jde o vůbec první spor, který tzv. greenwashing (tj. sdílení dezinformací o ekologické prospěšnosti produktu, služby nebo obecného působení firmy) zarámoval právem nekalé soutěže, a ačkoli bylo rozhodnutí o vydání předběžného opatření odvolacím soudem v březnu 2022 z procesních důvodů zrušeno, nelze vyloučit, že podobné spory nebudou následovat.

Fenomén sporů souvisejících se změnou klimatu a s životním prostředím je dlouhodobě na vzestupu, nabízí celou řadu možných postupů a případy úspěšných žalob v zahraničí vytváří trend, se který m se budou muset vypořádat i tuzemské soudy.

Vzorový ESG dotazník na pomoc firmám

Česká bankovní asociace (převzato z: <https://cbaonline.cz/vzorovy-esg-dotaznik-na-pomoc-firmam>)

Od poloviny roku 2021 jsou banky povinny u nových úvěrů či při přeceňování zástav vyhodnocovat dopady na životní prostředí (E), na společnost (S) i řízení firem (G). Tato povinnost v polovině roku 2022 zahrne celé portfolio. Rozšíření tzv. nefinančního reportingu se od ledna 2023 týká i všech podniků nad 250 zaměstnanců a od ledna 2026 i kotovaných malých a středních podniků.

Přístupy jednotlivých bank k financování klientů se budou lišit v závislosti na přístupu a veřejných závazcích jejich mateřských institucí a skupin, nicméně okruh údajů zahrnutých v dotazníku dostatečně vystihuje typologii a obsah potřebných dat v celé šíři. Vzorový ESG dotazník tak umožní firmám postupně se připravit na výše uvedené reportovací povinnosti.

Jednotlivé okruhy otázek jsou následující:

1. [Identifikační údaje klienta](#) (vyplní banka)
2. [Obecné ESG otázky](#) (vyplní banka na základě veřejných zdrojů nebo informací od klienta)
3. [Specifické ESG otázky](#) (vyplní klient případně banka na základě informací od klienta)
4. [Řízení specifických ESG rizik a příkladů otázek, které si pro jejich vyhodnocení můžete položit](#) (vyplní banka na základě veřejně dostupných informací nebo informací od klienta)